

مجلس چهار این اشکالات نمی شدیم آن شخص میگوید
 سکه من سالی هشتصد تومان موجب دارم دو سال
 سالی هزار و پانصد تومان به دست آورده ام اگر
 مستوجب موجب شده بدهند .

امان الله میرزا - این شخص فلان صاحب منصب
 کافی است در این مورد او را کجا بفرستید
 خوب است او را فوج بدهید سوار بدهید و به
 سرحد بفرستید و بیش از این که او تحصیل کرده
 ما امروز لازم نداریم .

معاضد السلطنه - چقدر معلم نظامی از
 خارج آورند و وجود آنها داخل و باطل میماند باینکه
 میبایستی پول بآنها داده میشد و این شخص دوازده سال
 تحصیل کرده بمقیده بنده بهمین طور که اظهار
 کرده دو سال سالی هزار و پانصد تومان باو داده
 شود که برود دو سال تحصیل خود را تمام کند و
 برگردد بدینست و البته وجود چنین اشخاص برای
 مملکت لازم است .

امان الله میرزا - بنده عرض میکنم آنچه
 او امروزه تحصیل کرده برای ما کافی است کجا
 میگذارید بروی دستهای این است او را بیکار نگذارید
 فوج باو بدهید و خدمت از او بخواهید .

رئیس - یک مسئله دیگر هم هست که چون از
 جانب وزارت خارجه نوشته شده بود که در مدرسه
 آلمان داخل شود و تحصیل خود را تمام نماید
 لهذا در برلین هزار تومان مقروض شده بودند و
 مبادل این مبلغ هم از طرف دولت انجام داده شده
 و برات آنهم صادر شده در دست اوست و چون جزو
 حقوق پارسا له است و تومانی پنج هزار تصویب شده
 داده شود اگر باین ترتیب باشد قرض او بزمان
 خواهد ماند و مطلقاً به میماند حال اگر مجلس تصویب
 میکند تومانی تومان داده شود که قرضش را ادا
 نماید .

آقای میرزا محمود - چون در حقیقت این
 کار را وزیر مختار ما کرده باید ملاحظه آبروی
 او را نموده و تمام حقوق او را پرداخت .
 (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز ۳ شنبه ۲۲ شهر

محرم الحرام دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه ۱۹ آقا میرزا
 مرضی قلیخان قرائت کردند .

رئیس - يك تلگرافی از تبریز رسیده است
 با یک دستخطی از طرف بندگان اعلیحضرت اقدس
 همایونی راجع بواقعات سرحدی باید خوانده شود
 (قرائت شد)

سواد دستخط اعلیحضرت همایونی

احتمام السلطنه تلگرافی الان مبنی بر
 حرکت فریق از ساوجبلاغ رسیده چون برای دولت
 و ملت مزه بود فرستادم ملاحظه نمایند و فردا در
 مجلس علنی قرائت نمایند که ملت بدانند من آرام
 و راحت خود را حرام کرده در مراجعت فریق و در این
 پشیمانی طوایف یافی بدون خونریزی چقدر ها
 اقدامات و زحمات را کشیده ام امیدوارم با همراهی و
 اتحاد صفوی مجلس مقدس با دولت همه کار ها
 اصلاح شود .

تلگراف از تبریز

تصدق خاك پای جواهر آسای اقدس هدایت
 شوم از قراخیزان واصل از ساوجبلاغ عصر جمعه
 ۱۸ محرم فاضل پاشای فریق بااعوان و عساکر خود
 اعلام میکند که برای رفتن بمیدان آسای عرض شود
 و پس از حاضر شدن آنها بدو مهمات حربیه و
 فوراً خود را حرکت داده و بمیدان با همراهانش
 بسمت یسوه رهسپار میشوند و مطابق تلگراف که
 رسیده است عمو خوانین و سرکردگان اگراد از
 حرکت سابقه خود پشیمان و بمقام اهتدار واستیعان
 برآمده اند الساعه شاهزاده فرامفرما امینقلی میرزا
 را بآن صوب روانه داشته چون تقدیم این بشارت
 مضی را از فرایض خانه زادی دانست جبارت به مرض
 رسانده شهر تبریز را نیز از میان انبال بی زوال
 حسیروانه تأمین برقرار شده شب گذشته اداره نظیه
 و دیگر از مزارق اشراق ایل آباد را رکن ترک کردند و
 در صدد دستگیری سایرین هم می باشند مقتدرالدوله
 نیز سواد دستخط جهان طاع تلگرافی را که مبنی
 باظهار رفت ملوکانه در باره افراد مات دو روز
 قبل شرف اصداد یافته بود طبع و نشر نموده عامه
 اهالی از صمیم خاطر بر مرتب دعا گوئی ذات ملکوتی
 صفات اقدس شهر یاری ارواح فداء از درودند .

(علی اکبر تلگرافچی)

مستشارالدوله - در هر يك از امورات

ممکنی که رفع غلظت می شود و مشکلات و حادته
 مرتفع میگردد لازم است بهمان اندازه اظهار
 تشکر شود یعنی از طرف مات تشکر شد در
 این مورد نمیتوان گفت که با عمو غوائل سرحدی
 مرتفع شده زیرا هنوز نقاط سرحدی چه از طرف
 عشایر و چه از طرف عساکر عثمانی اشغال شده است
 چنانچه از طرف ارومیه دشت و مرکور و قدری از
 مرکور و اشویه و از طرف ساوجبلاغ مکرری کهنه
 لاهیجان و یسوه سردشت و از طرف ولایت کردستان
 بانو سقر در تصرف عشایر متهمه و دخالت عثمانی
 است اما مسئله اوجلاج اهمیت دیگر داشت زیرا
 که بعضی از نقاط معروضه دیگر جزء آن منطقه
 متنازع فیه هست که دولت عثمانی کاه در آن بابت
 اعتراضاتی داشته است ولی ساوجبلاغ شش هفت فرسخ
 از منطقه متنازع فیه بطرف داخل بر آن است آمدن
 فریق باینجا میتواند استوانه خرابی و خیمه تولید
 نماید و چهار بشی مشکلات شوم بعمد الله چنانچه
 در تلگراف قرائت شد فریق آنجا را تغذیه کرده
 رو به یسوه حرکت نموده است در هر موقعی که بخواهد
 اهتمام روز وزارت خانه بدوایر دولتی حاصل شده شد
 تشکرات ما باید بدوایر براس رئیس قوم مجریه که
 شخص اعلیحضرت همایونی هستند متوجه شود زیرا
 هر اقدامی در هر يك از ادارات دولتی شده باشد
 در سایه توجهات ایشان است آن روزی که فرامفرما
 از ساوجبلاغ بطرف میان دو آب حرکت کرده بود
 و کیسیون سرحدی با هیئت وزراء در حضور همایونی
 در تلگراف خانه باغ مشغول مغایرات بود همه بدیدیم
 که اعلیحضرت همایونی چقدر متأثر بودند و چه قسم
 اقدامات مجدانه فرمودند و دستخطهای مؤکد بسر
 کردگان و رؤسای قشونی صادر فرمودند و معلوم
 است از آنروز تاکنون چنانچه دستخط مبارک مشمر
 آتی است چقدر اقدامات و اهتمامات همایونی معروف

این کار بوده است ولی برای این که حق من له الحق
 عاید گردد لازم است تشکرات مخصوصه خود را از
 حسن اقدامات وزارت جلیله امور خارجه عرس بکنم
 زیرا همه میدانیم که این موفقیت از اثر اقدامات
 سیاسی حاصل شد چو در این باب بحث و جبهه برای تغذیه
 دیگر و در حقیقت وزیر امور خارجه در این مورد
 خیلی زحمت کشیده از او و همچنین از تلگرافاتیکه
 متوالیا بکمیسیون سرحدی میرسد جناب معتمد
 السلطنه در این باب بعضی تدبیر و اهتمامات بسیار
 خدمات نمایان شده اند و چنانکه دولیت واسطه از
 سابق در رفع اختلافات و مناقشات سرحدی بین
 دولیتین علینین حسن اهتمام داشته اند در این مورد
 هم تسلیم است که اقدامات دوستانه ایشان بی اثر و بی دخل
 نبوده است مدین طوریکه هر وقت از طرف آنها
 نسبت بعقوق ما تعدی میشود مکلف و مجبوریم که
 اعتراض نماییم و معاضد از حسن مساعدت های آنها
 هم باید اظهار تشکر نماییم و چنانچه تشکرات خود
 را نسبت بشخص اعلیحضرت همایونی شروع کرده
 بودیم باز ختم میکنم بعرض شکرانه از حسن توجهات
 اقدس همایونی که آهم حاصل شده مکرراً اتحاد و
 اتفاق دولت و ملت یعنی مقام سلطنت و مجلس شورای
 ملی امیدواریم که این اتحاد و روز بروز محکم و کاملاً گشته
 در سایه آن بر رفع مشکلات دیگر موفق شویم .

رئیس - آنچه حق مطلب بود الحق جناب مستشار
 الدوله ابرار کردند ولی دو نکته را فرو گذار نمودند
 یکی آن که در باب اهتمامات کیسیون سرحدی
 که خیلی در این مورد اقدامات نموده و زحمت
 کشیده اند بعضی هر روزیکه هر قدر تفنگ و فشنگ
 حاضر میشد هر روز می دانستند و مجلس باید از اجزاء
 کیسیون سرحدی خیلی اظهار امتنان و تشکر
 نمایند و نکته دیگر که یادآوری فرمودید آن محلها
 متنازع فیه است باید دانست که آنهاجا متنازع فیه
 نیست فقط آن نقطه ایست که گذاشته اند برای تعیین
 گفتگوی بین دولیتین و الامام در سلیمانیه و جاهای
 دیگر حتی داریم منظور اطلاع بود .

وکیل التجار - آنچه لازم تشکر بود جناب
 مستشار الدوله فرمودند ولی دستخطی که بجناب رئیس
 شده خیلی ساده است و ب بنده متاثر آمد .

حاج معین التجار - آنچه لازم ادای تشکرات
 بود اظهار شد و از دول مجبوریم خیلی اظهار تشکر
 می نمایم ولی باز بعضی گفتگوهای متنازع در میان
 مردم مشهور است و مفسدین چنین شهرت میدهند
 که بندگان اعلیحضرت برخلاف مشروطیت اقدامی
 میکنند و از این طرف هم چنین شهرت داده اند که
 ملت بر ضد سلطنت است در صورتیکه اتحاد و اتفاق
 کامل فیما بین است خوبست طوری بشود که تمام افراد
 ملت این اقاء شبهه مفسدین را بدانند تا رفع این اختلاف
 و گفتگوها بشود .

آقای میرزا آقامجاهد - بعد از نطق کافی
 مستشار الدوله نمیشود تجدید کرد و مبنای عرض بنده
 هم بر تشکر بود ولی هیئتقدر ملت ایران باید بدانند
 که حفظ بقای خودشان بسته است به همراهی و اتفاق
 ملت با قوم مجریه و این اقدامات دول همیشه نبوده
 است مگر از توجهات اعلیحضرت پس باید ملت
 ملتفت بوده در هر مورد همراه باشند .

مؤتمن الممالک - مقصود و عرض بنده را

حضرت عالی فرمودید بنده اظهار تشکر از کمیسیون سرحدی مجلس که خیلی زحمت کشیده اند می نمایم.

وکیل الرعایا - اولاً اظهار تشکر میکنم از مراسم اعلی حضرت و همچنین از کمیسیون سرحدی و اینکه جناب حاج میرزا انجیر فرمودند آن دسته بندیها که مفیدین کرده بودند هنوز هم از خودشان مایوس شده اند و باز میخواهند در هر مورد اتفاقا شبهه نمایند و از هدفم ذبحه نمی توان فرض کرد که فی الجمله خدای بخوراده قصوری از طرف اعلی حضرت شده باشد و این اتفاقا شبهه هم گمان نمیکنم اثری بیفتد.

احسن الدوله - آنچه که وکیل التجار در دستخط ایراد کردند بنده قبول ندارم اینکه این دستخط در کمال سادگی صادر شده بواسطه حسن نیت و مرحمت اعلی حضرت است و از صفای باطن خودشان است که این طور دستخطی اختیارانه ساده صادر شده و دیگر اینکه نسبت باین هشایر يك اندازه اجفاهاست شده بود و وکیلای آذربایجان مسبقاً که چقدر بر آنها زحمت وارد آمده پس باید با این هشایر بطور ملائمت و مهربانی رفتار نمود که آنها هم مستظهر بمرام اولیای امور بوده با کمال آسودگی مشغول رعیتی باشند.

آقا شیخ محمد علی - وقت وکیل اشرف از اوقات سایرین است و معادل است با اوقات سی و روز نفوس ناخالص موانع نگذاشت که کلا بوظایف خود عمل کنند ولی حالا عرض میکنم که روزگاری که مجلس منعقد می شود ولو يك ساعت هم باشد قرائت قانون بشود که توافقی مجریه و عموم ملت بدانند که مجلس مشغول بوظایف خودش است اگر چه این مذاکرات مفید است ولی قانون اهم از تمام کارها است.

وکیل التجار - همان طور که دفته شد اگر آن اطلاق منظم شود تمام مملکت همه کارها منظم می شود از قرار معلوم باز بعضی هستند که نمی گذارند توجیهات ملوکانه شامل حال ملت باشد و رعایای مردم بسم مبارکشان برسد برای اینکه چون مجازات نشدند اشخاصیکه مخالف مشروطیت حرکت میکنند و از قرار معلوم جمعی هستند که شبهه در مسجدی که در خیابان میرضخانه واقع است جمع میشوند و میگویند هر کس مشروطه طلب باشد یا لفظ مشروطه را بزبان بیاورد قتل او واجب است معلوم است که هنوز مفسدین در صدد افساد و تفتین و القاء شبهه هستند.

حاج معین التجار - این فقره که وکیل التجار بیان کردند راجع بحکومت و نظمی است و باید ربط ببقام مقدس اعلی حضرت ندارد و اما اینکه آقا شیخ محمد علی اظهار داشتند که مجلس هنوز جاری نکرده است چنین نیست اگر درست دقت شود با وجود این بیش آمده که پیش آمده مجلس خیلی کار کرده می خواهند از مجلس دیارلمان ایران که يك سال ونیم است دایر شده کارهای پارلمان مفید ساله بروز نماید و در هر مملکت که بدو مشروطیت بوده همین طور بوده تا انقلابات رفع نشود نمی شود مشغول کارهای بزرگ شد.

حاج میرزا علی آقا - بنده این مسئله را قانونی میدانم لایکات که هر وقت در مناجات کاری

نموده يك حاکم مقتدر سیاسی با انجیر و دارا که در تحت حکومت کرمان باشد.

سیدالحکما - چون در نظامنامه ایالتی نوشته شده که ما چهار ایالت داریم و در باب ایالت چنین نوشته شده که اگر بخواهند يك حاکم جزو به بلوچستان بفرستند در حقیقت کرمان را از ایالت خارج کرده اند ولی اگر بخواهند يك نفر حکومت از مرکز بفرستند برای آنجا که در جزو ایالت کرمان باشد ضرری ندارد.

آقای میرزا مرتضی قلیخان - سابقاً گفته شد که ایالت مرکز حکام جزو است ولی گفته شد که تمام حکام خوبست از خود مرکز برود و تمام ایالات ولایات بشود و این نیز ضرری ندارد که يك حاکم جزو يك ایالت باشد ولی بواسطه تعدی حکام و مأمورین بلوچها خیلی متفرق و بی پا هستند خوبست که يك حاکم از مرکز برود تا آنکه آنها از این ذلت و بنده فروشی بیرون بیایند بجهت اینکه اشخاصیکه بلوچستان برای وصول مالیات میروند مثل درویشی می کنند علاوه از اینکه اموال آنها را می گیرند و می چایند بچه های آنها را هم میگیرند می فروشند چنانچه خود دیدم پس باید يك کاری کرد که این مطلب رفع شود.

آقای شیخ محسن خان - فرمایشات آقای صاحب است و همین طور که گفتند سید نفر چار صد نفر می فروشند باید این ملت فروشی را موقوف کرد و این که گفته شد مالیات وصول نمی شود این هم اصی است که حکم گذارده اند و بان بهانه تاخیر و تاخیر می نمایند و با وجود این انقلابات و این بد مسافت حالا از مرکز حاکم معین شود بعقیده بنده صحیح نیست که فریاد و تظلم آنها ابداً بکوش ما نرسد.

آقای سید حسین - حالا که رجوع بکمیسیون و وزراء میشود بسیار خوب و کلام باید يك دقتی در این مسئله بنمایند که خیلی اهمیت دارد و برای چهل هزار تومان این قدر بر آن بلوچ های بیچاره سخت گیری نفوذ و بنده فروشی نشانید.

حسینقلی خان نواب - آن موضوع مذاکره که بر پرز فرمودید چه شد؟

رئیس - بدو اظهار شد که امروز اسبابش موجود نیست باشد برای روز پنجشنبه.

مخیر الملک - این لایحه مقدمه دارد و چنین گمان نکنند که چیز تازه است مدتی است این لایحه بواسطه بنده بکمیسیون مایه رسیده و بنظر وزیر مایه و وزیر داخله رسیده و آنها هم تصویب کردند ولی بدبختانه هیچکدام عقیده خود را در اینجا ننوشتند بلکه آنها هم که میخواست برود گفتند میخواستیم مجری کنیم چطور است - او هم گفت اگر این طور باشد من نمیروم بنده عقیده ام اینست که باید مجری شود زیرا که سکرار گفته شده هر چه اداره حکومت کوچکتر باشد بهتر است و سالی حکومت کرمان سی و چهار هزار تومان بخرج دولت میبوید برای نظم امر بلوچستان در صورتیکه آنها مداخل از آنها میبرد پس این مطلب تازگی ندارد چیزیکه هست در این لایحه نوشته ایم جزو آنها باشد ولی بنده عقیده ام این است که بم از بلوچستان در دست و در این لایحه هم بلا لحاظ اینکه آب و هوای آنها خوب است و مردم و حکومت آنها باشد اینطور نوشته ولی باید جزو بلوچان باشد و اگر معال

حکومت در پیور بشود که مرکز است خیلی خوب و مفید فایده خواهد بود و این خیلی لازم است و لازم نیست که منتظر بشویم برای کمیسیون باید زود این مطلب را ختم کرد که بسیار مهم است و اسباب آسایش و راحت اهالی آنجا است.

آقای میرزا محمود - بنده خیلی تعجب میکنم از اینکه عرض کردم این مطلب راجع بکمیسیون شود و اغلب تصویب کردند معذراً باز در اینجا یک تذکره میبایند بنده می بینم که اکثر و کلاً اطلاع صحیح در اینجا ندارند پس رجوع بکمیسیون شود بهتر است.

حاج معین التجار - با اعتقاد بنده باید اکثر ولایات که اهمیت دارد حکومت آنها از مرکز برود و در تحت اداره ایالت آنها باشد چنانچه میباید بشود يك قائم مقام دارد معذراً برای کرمان و نجف و غیره مصرف از مرکز میروند و علت این است که این اشخاص که بایالت میروند یکسال حاکم هستند و چند سال نیستند و مجبور هستند اجزائی نگاه دارند تا موقع مأموریت خودشان و بواسطه این مبالغی مقرر شد میشوند و تکتیک بحکومت میروند باید از آنها نگاهداری کرده و فرض خود را هم بدهد این است که تعدی بدست میشود و اینطور که جناب میرزا ملک گفتند سالی مبالغی از ایالت تنظیم قشون آنها در بودجه نوشته میشود تنظیم آنها بایندها بهتر میشود چطور که الان حکم شده بدریابیکه که با کشتی برود آنجا را منظم نماید در هر صورت بلوچستان بکفر حاکم دانای کافی از مرکز لازم دارد.

آقای میرزا آقا مجاهد - در این مورد تصدیق قول آقای میرزا محمود را میکنم باید يك انجمن تحقیق باشد برای رسیدگی این لواج و نظریات خودشان را بنویسند تا اینکه بعد مذاکره شود.

بهر العلوم کرمانی - خاک بلوچستان وسیع و از کرمان تا آنجا چهل فرسخ است و بواسطه بد مسافت و دوری اوزام کرمان که خراب و اهالی آنجا متفرق شده اند امروز لازم است که بکفر حاکم و کارپرداز صحیح برای آنها معین شود و خاکش يك مقابل خاک فرانسه است حالا آمده نفوس آن جا بنصف رسیده چرا نباید آنها آسوده باشند لافل این بیچارهها مالشان میروند چنانچه در این باشد این مطلب را کسی نباید انکار کند.

آقای شیخ حسین - بنده مختصراً عرض می نمایم آنروزیکه گفتگوی ایالت و ولایت شد و گفتند او مرکز حاکم برود یکی از بزرگان جواب دادند که معاف این زیاد میشود این بود که بهین ترتیب ماند و الا بجهت رفتن حاکم به بلوچستان از مرکز کرمان این است که اکثر و کلاً تصویب نمایند.

آقای میرزا احسن - مجری شدن بلوچستان از کرمان خیلی واضح و صحیح است اما بد مسافت بم تا بلوچستان بیشتر است تا کرمان در این صورت نیست جرم بلوچستان باشد.

آقای شیخ محسن خان - این طور که گفتند بلوچستان مجری شود نمیدانم از برای حکومت آنها از ملانکه کسی را معین کرده اند یا همین اشخاص هستند که میروند بکرمان آنچه که در کرمان میکنند در بلوچستان اشد از آن می نمایند بنده عرض میکنم که این مطلب اساساً صحیح است ولی همانطور که گفتند بکمیسیون رجوع شود.

لسان الحکما - بنده يك کلمه برای نصحت این کار عرض میکنم که اگر برای ولایات

حکومت جزء از کسان خود ایالت باشد سرپوش خود او خواهد بود اما اگر از مرکز برود ناظر اعمال او خواهد بود.

آقای حاج امام جمعه - اینجا يك کلمه گفته شد که خیلی خوب بود که گفته اوقات و کلاً خیلی شریف و بزرگ است در باب بلوچستان غیر از دو کلام کرمان که فی الجمله اطلاع دارند گمان نمیکنم که سایرین اطلاع کامل داشته باشند و آنچه توضیحات بود گفتند چیزیکه دستگیر بنده نشد و اینکه ما را میباید بلوچستان مجری بشود یا نشود از روی بی اطلاعی خواهد بود پس همانطور که آقا میرزا محمود گفتند رجوع بکمیسیون شده و نیز از حکام سابق آنجا که بی غرض هستند احتضار نموده تبادل افکار نموده و توضیحات خود را نوشته بدهند آنوقت مجلس می تواند که بيك طرف رای بدهند.

آقای میرزا آقا مجاهد - یکی از ایرادیکه ما سابق با ولایات امور میکردیم این بود که بدون تحقیق بيك کاری اقدام میکردند حالا لایحه باین مهمی که بمجلس آمده در تجزیه ولایتی از ایالتی نمیشود بدون تحقیق اقدامی کرد پس همانطور که گفته شد رجوع بکمیسیون سرحدی و وزراء شود آراء و افکار خود را روی کاغذ آورده بپارلمان بدهند آنوقت مطرح شود مثل اینکه در سایر ممالک هم اینطور معمول است.

آقای سید علی نقی - این مسئله ولایت و ایالت يك امر اعتباری است که نشسته و قرار دادند و الا در این باب آیه از آسمان نازل نشده عیالاً باید ناظر در این کرد که آیا آنجا مجری باشد صلاح است یا نه و الا متصل بفلاتجا است ربطی ندارد.

آقای سید محمد جعفر - تا فواین مرتب و منظم نشود هیچ صلاح نیست که جائیزا مجری نمایند چنان که در فارس ولایات راجع می کردند بعضی را به بختیاری و بعضی را برب فرمودند و آنها همه روز به يك دیگر تاخت و تاز کرده و یکدیگر را غارت مینمایند و اسباب خرابی آنهاجا است باین دلیل صلاح نیست تا قانون مرتب و مجری نشود جائی مجری شود.

حسن علی خان - محض اینکه بنده نمیخواهم بگویم وقت مجلس بیطاعت گذشته اگر چه این مذاکرات مفید بود ولی باید از مذاکرات سریع تر نتیجه گرفت حالا عرض میکنم که هر لایحه که در مجلس می آید اول رای بگیرند که این مطلب قابل مذاکره است یا نیست اگر هست که باید بکمیسیون برود و اگر رد شد که دیگر قابل مذاکره نیست.

رئیس - این لایحه را بازنده نفر از و کلام هر کرده اند و يك دفعه در مجلس مذاکره شده و این دفعه هم که دفعه دوم است گفته شده که قابل مذاکره هست رابودتی از کمیسیون عدلیه قرائت شد که سردار معزز برای استرداد اسرای فوجان بکمیسیون آمده و اظهار داشت که هزار سوار خراسانی و هزاره نوپ و ده هزار تومان برای مخارج سه ماهه اردو داده شود که اسرا را استرداد نمایند و سالار مخم هم حبس نظر باشد تا اینکه اسرا استرداد شوند بعد از آن اولیا امور هر چه درباره او صلاح دانسته عمل فرمایند.

آقای حاج امام جمعه - این مطلب در کمیسیون عدلیه هنوز تمام نشده بود که بمجلس آمد

بنده اطلاعی از این ترتیب ندارم.

رئیس - وقتیکه تمام نبود پس چرا آوردند که قرائت شود حال که چنین است خوبست برود دوباره بکمیسیون تا درست ملاحظه شده بعد از آن باید بمجلس رابودتی از کمیسیون خارجه قرائت شد در خصوص اراضی که قونسلگری روس در سیستان خواسته بود برای بنا کردن قونسلخانه در آن رابودت رای کمیسیون در این خصوص بر این شد که دولت آن اراضی را که بمساحت سیه و پنجاه يك ذرع مربع است به قونسلگری دولت روس واگذار نمایند.

بقیه مذاکرات روز سه شنبه ۲۲ شهر محرم الحرام دارالشوری ملی

مستشار الدوله - چون قونسلگری روس در سیستان سه ساله خانه از میرزا مهدی نام اجازه کرده بودند اگر چه اراضی سیستان کلیتاً خالصه است ولی عداوت و بنای آنجا مال کسی است که بنا کرده قونسلگری شرط کرده پس از تحصیل اجازه زمین از دولت آسمارتا هم که بنا کرده قونسلگری را گذار نماید و از طرف وزارت خارجه این مسئله بکمیسیون خارجه اظهار شد و از طرف کمیسیون هم تحقیقات لازمه بعمل آمده از کارگذاری سیستان هم تحقیق کرده و توضیح داده بودند اراضی آن صفحات يك ذرع مربع بدو قرار میباشد و قیمت تمام این مساحت مبلغ هفتاد تومان و کسری میشود در این صورت این مبلغ را قابل ندانستن در دریافت دارند و صلاح چنین دیدند که در عالم مودت و دوستی بین دولتین زمین مزبور را بقونسلگری دولت روس واگذارده اسمی از قیمت آن برده نشود.

اکثر تصدیق و تصویب نمودند.

آقای سید عبداللهم مجتهد - تلگراف است از حبیب اسلام نجف اشرف رسیده خوب است قرائت شود و همچنین يك تلگرافی از رشت و یکی هم از بوهر رسیده آنها را هم اجازه بدهند که قرائت شود.

تلگراف از قصر جنابان مستطابان حجتی الاسلام بهبهانی و طاطبائی دامت برکاتهما تلگراف شرافت انتصاف که متضمن صورت دستخط مبارک هابونی و شرح دنبات خسروانه در قیام بوظایف رعیت پروری و مملکت داری و اجراء قوانین قومیه مشروطیت بود که هم از کمال دلوسوی و صدق دولت و ملت خواهی حضرت مستطاب اشرف اسمع ولا آقای شامع السلطنه و جناب مستطاب اجل اشرف عضد الملک دام ابالهام العالی اظهار امتنان فرموده بودند رسید علیحدده از جانب سنی الجواب اقدس شاهانه ادام الله تعالی سلطانه توفیق رفیع تلگرافی متضمن همین بشارت و وعده درجیه صرف تمام قوا از همان تاریخ انجام مستعدیات دولت خواهانه زیارت و الحمد لله تعالی وحشت حاصله از تراکم وجبات نفرین و استیصال را رفع و هواره دوام تام و تسدید ذات اقدس را بانجاء مواعید موصفانه در تحت قبه منوره مشئت و نتایج خیریه آن را بپون الله تعالی و حسن تائیده پیوسته مترصد و از توجهات مقدسه حضرت ولی عصر ارواحنا فداه امید داریم که

انشاء الله تعالى سائر شاهزادگان معظم و امراء مقام
راهم در قیام بوظایف دولتی و صدق دولت خواهی
و اغماض از وضع اینجاری سابق و تشییع این اساس قویه
که نتایج هر دو بالماز مشهود است باید فرموده نعمت
اتحاد و اتفاق کلمه را کاملاً عنایت و کسانیکه با هم
دینداری یا دولت خواهی در موجبات اضحلال دین
و دولت دست دادن ملک است کما شته این عهد
فرخنده را باین شدت هرج و مرج و تلف نفوس و
اموال و اغراض و افتتاح نموده اند از خیالات فاسد
منصرف و ایوس خواهند فرمود انشاء الله تعالی در
خصوص منسدم الشاهد بری مالایراه القائب .
(نجل مرحوم حاج مهرزا خلیل)
(الاحقر محمد کاظم الغر اسانی)
(الاحقر عبدالله المازندرانی)

هنگی اظهار تشکر و امتنان از بندگان توجیهات
حضرات حجج اسلام نمودند
(تلکرائی از رشت بتوسط آقای آقا سید
عبدالله مجتهد قرائت شد که مشتمل بود بر قتل صدیق
الرحما و عدم مجازات قاتلین و امنیت آنجا .

وکیل التجار - واقعا این ادل واقعه است
که در کیلان اتفاق افتاده و ما همیشه متشکر بودیم
که کیلان از سایر ولایات امن تر است و حالاً متأسفانه
این اتفاق سوء واقع و این شخص مقتول يك نفر از
ملاکین محترم آنجا و نایب الحکومه مدیر الملک
بود و چند نفر را هم بسبب اتهام دستگیر کردند و
بعضی ها نیندادم بجه جقه خواسته اند آنها را از حبس
خلاص نمایند .

آقا سید عبداللهم مجتهد - از این تلکراف
معلوم میشود که کسی توسط کرده است

وکیل التجار - از اینجا توسط ننده کویا
بعضی ها در آنجا خواسته اند که آنها را خلاص نمایند
این است که این تلکراف شده تا تا کید شود که آنها
حبس باشند تا حکومت برود .

تلکرافی از بوشهر بتوسط آقای آقا سید عبدالله
مجتهد قرائت شد که آقا عبدالرسول خان کلانتر
سابق بوشهر مبلغ چهار هزار تومان مالیات دولت
را خورده و اتباع او بر ضد کلانتر حالیه اسباب اغتشاش
و فساد شهر را فراهم آورده و نمیکذارند که مردم
شهر راحت باشند این بی ترتیبی و بی نظمی با
اهمیت سر حدی این نقصه بکلی برخلاف ملتیک و
سیاست است البته ولای امور توجه ناس در این امور
خواهند فرمود .

وکیل الرعایا - بنده دو کلمه متعلق بر ایدرت
کمیسون عدلیه عرض دارم چون اجزاء آن کمیسون
دوازده نفرند و هشت نفر آنها که عبارت از دو نلث
باشد وقتی که حضور بهم رسانیدند مشغول مذاکرات
می شوند جناب آقای حاجی امام جمعه مدیست که
بواسطه یاره ارمغان و مشاغل حاضر نشده اند و
جناب آقا سید علینقی هم همه روزه تشریف نمی
آورند و این لایحه را کمیسون عدلیه در حالتی که
تمام الارکان بوده نوشته است و مطالب آنهم بعینه بنده
عینی ندارد فقط یکی دو مطلب آخرش اگر لازم
بندا کر است مذاکره شود و بگذرد .

آقا شیخ یوسف - معلوم می شود که امروز
مجلس موضوع مذاکره معینی ندارد فقط راپورت
کمیسون هاست و کمیسون وزارت داخله مدتی
بود که رسیدگی بکارهای انجمن بلدی می نمود و یک
سورتی بکارهای انجمن بلدی داده در کمیسون تصویب

شد و باید در مجلس قرائت شود اگر صلاح بداند
قرائت شود .

رئیس - بلی آن صورت در اینجا حضرات
مذاکره میشود .

وکیل التجار - ابا کمیسون عدلیه رئیس
و نایب رئیس دارد یساره هرگاه دارد بدون حضور
آنها نمی توانند چیزی را تصویب کنند .

آقا سید حسین - این لایحه بنظر آقا سید
علینقی رسیده و هرگاه مسوده آن ملاحظه شود
بعضی از جاهای آنهم خط خود ایشانست چون اهمیت
دارد خوبست دوباره قرائت شود .

آقا سید علینقی - من در این حرفی ندارم
و قتی که دولت از اعضاء کمیسون حاضر شده اند مشغول
کار می شوند بنده هم هر روزه در کمیسون حاضر
بوم و در این لایحه هم ایرادی ندارم چون عمل
سالار مهمت دارد و در اجماع بخود ملت است اینست که
گفتم خوبست و اگر گذار بشود بخود مجلس که تادر
مجلس مذاکره شده باتمام برسد .

آقا میرزا محمود - بنده عرض میکنم که
در یکی از مواد نظامنامه داخلی نوشته شده است
که کمیسون حکم اعضاء مجلس را دارد تا رئیس
یا نایب رئیس حاضر نباشد مذاکرات آن رسمیت
ندارد و نیز این مطلب هم قرار داده شد که منشی
کمیسون باید از خود و کلاً باشد و منشی خارج
نباشد تا این طور اسباب اشکال فراهم نشود که گفته
شد خط منشی کمیسون است و بعضی از اعضاء تصدیق
ندارند این مطلب بکمیسون عدلیه بر می خورد .

رئیس - پس این مسئله بماند دوباره رجوع
بکمیسون شود تا اینکه درست ملاحظات خودشان
را بنمایند و کلاً هم آراء خود را در اینجا تبصیه
کرده در مجلس دیگر مذاکره نمایند .

آقا سید مهدی - اداره بلدی بجهت هایمات
شهری اکثر اوقات بکمیسون داخله رجوع کرده
و استعاضه می نماید که بعضی محلهها و عوارضات شهری
بآنها واگذار شود بجهت مصارف بلدی بعضی از
آنها هم تصویب و اجازه داده شده است و حالاً محل
هائیکه در این ورقه شرح داده اند میخواهند اعضاء
کمیسون هم بملاحظه تعمیر خیابانهای شهری تصویب
نمایند و حال بمجلس اظهار داشته اند تاداری مجلس
مقدس چه اقتضا فرماید لایحه که در این خصوص
نوشته بودند قرائت شد که از درشکه و کالسکه و
دو چرخه و چهار چرخه از کرایه و فیره در مایه یک
میزان معینی دریافت دارند برای تعمیرات نیابانها

آقا شیخ حسین - در باب بلدی در این شهر
بعضی گفتگوهاست بعضی می گویند که بلدی پول گرفته
و در مقابل خرج نکرده بعضی میگویند که چرا
بلدی باری دهمشای از ذفال میگیرد و آن چیز هائیکه
در آنجا نوشته شده .

مثلاً در باب چرخ بستنی که ماهی دهمشای بگیرند
بنده عرض میکنم که اصلاً لازم نیست که بستنی باشد
تا آنکه از چرخ آن دهمشای بگیرند و نیز در قانون
بلدی نوشته شده است که هر چه بلدی باید بگیرد
اول باید بمجلس اظهار شود اگر مجلس تصویب
کرد و قانونی شد گرفته شود .

آقا میرزا محمود اصفهانی - در این لایحه
بی اعتباری شده برای اینکه چهار چرخه و دو چرخه
هر دو را تقریباً یک میزان نوشته اند و حال آنکه

آنها با هم فرق دارند و دیگر اینکه يك نفر چند
دو چرخه دارد یا کسی چند درشکه و کالسکه دارد
ولی یکی یادو تائی آنها در کار است آیا از آنها
هم باید مالیات گرفت یا نه

آقا سید مهدی - کرا را در اینجا مذاکره
شد که برای تنظیم و تعمیر خیابانها و کوچه های
شهر لازم است يك بولی گرفته شود و اینکه میگویند
دو چرخه و چهار چرخه با هم تفاوت دارند اینها با هم
تفاوتی ندارند و دیگر اینکه مالیات نه از روی
عدد دو چرخه یا چهار چرخه است بلکه از روی عدد
اسب است که چند اسب بسته شده و در کار است

حسنعلی خان - این ترتیبی که بلدی نوشته
است خیلی خوبست و باید بالاخره هم این کار بشود
ولی باز در اینجا مجدداً بعضی تذکار عرض می نماید
که این لایحه از آن لوابعی است که اولاً باید
رای گرفته شود که آیا مجلس تصویب می نماید یا
رد میکند بعد از آن برود بکمیسون و بعد از کمیسون
بر گردد بمجلس .

رئیس - این لایحه در کمیسون داخله
گذشته است و کمیسون هم تصویب کرده که در
مجلس قرائت شود این بود که قرائت شد ولی حالا
چون وقت گذشته است بماند برای مجلس دیگر و
يك لایحه هم از انجمنهاست که آنهم می ماند برای
روز پنجشنبه .

مجلس ختم شد

مذاکرات روز پنجشنبه

۲۴ شهر محرم الحرام دارالشورای ملی

رئیس - دستخطی است از طرف اعلیحضرت
همایونی که وزیر اعظم آورده اند قرائت می شود
(قرائت شد)

سواد سخط همایونی

رئیس مجلس شورای ملی چون میل دارم
مراتب خوشوقتی رضای خاطر خور را از زحمات
و مجاهدات و کلا اظهار دارم این است که شما
میتویم که هوائیات و مراحم ما را بکلا اظهار
دارید بمانند قدر مراقبت و زحمات آنها در حضور
همایون مامستور نیست و نهایت خوشوقتی از خدمات
صادقانه و حسن ملت و دولت خواهی آنها دارم قانون
انطباعات را که امر و ملاحظه و امضا فرمودیم دلالت
میکند بر اینکه در این ایام محرم نیز از وظایف
خود کوتاهی نداشته اند انشاء الله همین که
سمارت جدید پیاز لادن تمام شد خودمان هم
برای افتتاح آن حاضر شده مسرت و رضای
ناظر خودمان را حضوراً اظهار خواهم کرد
و از خداوند مسئلت می دارم که ما و مجلس
مقدس را در تمهید موجبات آسایش عامه اهالی مملکت
و تمام راهها و ملت مؤید فرماید .

آقا حاج امام جمعه - تمام و کلا از این
اظهار عنایات همایونی ملوکانه عموماً اظهار تشکر
مینماید .

رئیس - بلدی است که تمام و کلا متجاهر چه
تشکر دارند و البته بندگان اعلیحضرت هم انشاء الله
پس از اتمام آن سمارت که چند روز دیگر پیش طول
نظر اند کشید تشریف فرما خواهند گردید و در حقیقه